

Neoruralisme: un estudi de cas a Les Llosses

Treball final del grau en Antropologia social i cultural

Carla Escarrà Pérez
carlaescarra@gmail.com
Universitat de Barcelona, curs 2017-2018
Tutor: Ferran Estrada Bonell

Resum i paraules clau

El següent text és una aproximació al fenomen del neoruralisme a través d'un estudi de cas a Les Llosses, un poble del Ripollès al Pre-Pirineu català. Es tracta d'una investigació etnogràfica construïda a través d'històries de vida i estones compartides amb veï/nes de Les Llosses d'origen urbà. Aprofundint en els seus discursos i les seves pràctiques, es té per objectiu conèixer quines motivacions els van empènyer a dur a terme un procés migratori des d'un context urbà a un de rural, i quines són les conseqüències socials, econòmiques i culturals que té el fenomen en aquest entorn.

Paraules clau: *Neoruralisme, migració, urbà, rural, Les Llosses*

Índex

1. Introducció.....	3
2. Neoruralisme: estat de la qüestió.....	4
2.1. Rural versus Urbà: “Rurbà” la mort del binomi.....	4
2.3. El fenomen neorural: història i definicions.....	6
3. Les Llosses: context socioeconòmic, geogràfic i demogràfic.....	9
4. El fenomen neorural a Les Llosses	
discursos i pràctiques dels neorurals sobre el terreny.....	12
4.1. L'èxode a al ciutat: discursos i motivacions per emigrar en un entorn rural.....	12
4.2. Un cop sobre el terreny: la importància de l'activitat econòmica.....	13
4.3. El quotidià en un entorn rural.....	15
4.4. Les Llosses com a destí: xarxes relacionals i criança en un entorn rural.....	16
5. Conclusions.....	19
6. Bibliografia.....	19
7. Annex.....	21

1. Introducció

Aquest treball és una investigació al voltant del neoruralisme en un municipi de la comarca del Ripollès: Les Llosses. Entès com una migració voluntària de zones urbanes a zones rurals, en el sentit més ampli del concepte, el neoruralisme és un vessant del món rural poc explorat en les ciències socials des d'una perspectiva qualitativa. Tot i que trobem diferents recerques des de la geografia, per exemple, és una temàtica encara poc investigada per l'antropologia. Així doncs, aquest estudi de cas vol ser una aproximació al fenomen amb l'objectiu de comprendre les motivacions de les persones per tal d'emigrar voluntàriament¹ cap un entorn rural, a partir dels discursos i les pràctiques dels anomenats "neorurals", des del moment en que decideixen marxar, fins el moment que ja estan plenament establerts al nou municipi.

El text s'organitza a partir de tres grans apartats, cadascun desglossat en diferents subapartats: En primer lloc, trobem un estat de la qüestió del concepte "neorural", fent doncs una aportació teòrica del que es pretén treballar. Tot seguit es fa una descripció del context on es desenvolupa la recerca, és a dir, Les Llosses, a nivell demogràfic, geogràfic i socioeconòmic. Per últim, es presenten i s'analitzen les dades etnogràfiques per tal d'extreure'n unes conclusions.

La recerca etnogràfica es desenvolupa mitjançant dues metodologies: sis entrevistes en format històries de vida a diferents persones que des de la ciutat han decidit anar a viure a Les Llosses, i diferents trobades amb el/les veï/nes a partir de les quals he pogut anar construint un diari de camp. Parlo de sis entrevistes, tot i que la majoria d'elles són entrevistes col·lectives, ja que el mètode executat ha estat anar a les cases i entrevistar a totes les persones que hi vivien. D'aquesta manera, tant sols una de les entrevistes és a una sola persona. Tres d'elles són parelles, i les altres dues són tres amics, coincidint en tots dos casos que dos dels membres del grup de tres són, també, parella. La mostra ha intentat combinar diferents edats i sexes, tenint en compte casos que tenien fills i casos que no, i diversitat d'activitats econòmiques a les que es dedicaven². Per altra banda com anunciava, també he dut a terme treball de camp en espais formals i informals amb els/les veïns/es: anant regularment a les assemblees de la plataforma "aturem el polígon de la crta. De Les Llosses", assistint a les activitats organitzades pel grup "L'excusa del mes" i anant regularment a un dels restaurants del poble.

---

¹ Al llarg del text es parla de "migracions voluntàries" i "migracions forçades" entenent les segones com aquelles migracions que són conseqüència de la pròpia dinàmica del sistema capitalista. És a dir, tots aquells canvis residencials que es duen a terme tenint en compte decisions de supervivència pròpiament, en contraposició a aquelles migracions on la decisió de canvi de residència és voluntària.

² A l'annex es troba la informació més detallada de la mostra

2. Neoruralisme: estat de la qüestió

2.1. Rural versus urbà: “Rurbà” la mort del binomi

Rural i Urbà formen part de la llarga llista de binomis mitjançant els quals estructurarem el pensament, i estructurarem la societat. Així, dos conceptes que categoritzem com a oposats: rural com a contrari de urbà, urbà com antagònic d'allò rural.

En termes estrictament estadístics, es parla de municipis rurals quan aquests tenen menys de dos mil habitants. Consultant l'IDESCAT, al 2011 tan sols el 4,7% de la població catalana vivia en municipis rurals, tot i així, el 62,8% de municipis s'inclouen dins la categoria de rural, si seguim l'accepció estadística. En aquests termes, doncs, podríem afirmar que Catalunya és un territori majoritàriament rural, però que concentra el gran gruix de població en àrees urbanes. En tot cas, des de l'antropologia no podem cenyir-nos en termes estadístics per tal de definir allò rural i per extensió, allò urbà, sinó que caldria plantejar-nos quins altres factors són rellevants en la diferenciació d'aquests dos conceptes.

Més enllà de les lectures des d'un punt de vista geogràfic, doncs, Henri Lefevre, per exemple, parla d'una societat urbana naixent de la industrialització, i adverteix de la mort de la ruralitat degut a un procés d'industrialització que acabaria absorbint la producció agrícola i el seu entorn (1983:15). En la mateixa línia el novel·lista britànic John Berger (2001) pronosticava la pèrdua de la identitat rural degut als processos migratoris que empenyien als camperols a migrar a les grans ciutats, i deixar la seva activitat agrícola per passar a formar part de la classe treballadora de les grans indústries:

Hacen que cada vez más y más campesinos se vean reducidos a un estado de pobreza tal que sin tierra, sin semillas, sin esperanza pierden toda su identidad social previa. [...] se aventuran en las ciudades, en donde forman una masa compuesta por millones de personas; una masa como no la había habido nunca antes, de vagabundos estáticos; una masa de sirvientes desempleados. Sirvientes en el sentido de que esperan en los suburbios, arrancados de su pasado, excluidos de los beneficios del progreso, abandonados por la tradición, sin nadie a quien servir (2001:357).

A través d'aquests autors doncs, podem incloure les activitats econòmiques com a factor diferenciador de les àrees rurals i les àrees urbanes, essent també aquestes les que determinen les característiques físiques de l'entorn.

Berger a més, ens parla d'identitat personal lligada a l'activitat econòmica, recordant les teories marxistes sobre la alienació. De fet, el mateix Engels i les teories marxistes del segle XX presagien la desaparició de la pagesia degut als avenços tecnològics i capitalistes al camp.

Habitants, activitat econòmica i entorn paisatgístic doncs, serien tres factors que podrien ser claus a l'hora de descriure allò rural i allò urbà, i com veiem estan íntimament relacionats els uns amb els altres: els grans espais industrials ofereixen més possibilitats de treball, es concentren més quantitats de persones al seu voltant i això afecta a l'entorn, que s'urbanitza per tal de pal·liar les necessitats sorgides arran de la concentració de persones (habitatges, serveis, etc.)

A través d'aquest anàlisi, la diferència teòrica entre espai rural i espai urbà semblaria clara, però com tot binomi al transportar-lo al terreny de la pràctica som conscients que les fronteres no són tan clares, i els límits no estan tan definits. Seguint en l'exemple de l'agricultura com a àrea productiva del sector primari característic dels entorns rurals, Naredo (2006) apunta sobre la industrialització de la mateixa:

Alteró el propio metabolismo de los sistemas agrarios y sus relaciones con el entorno: se pasó de unos sistemas que obtenían productividades tal vez modestas, pero que mantenían relaciones estables con el entorno, a otros que al forzar su productividad desestabilizaron estas relaciones en detrimento del patrimonio natural próximo (contaminación, sobreexplotación de acuíferos, deterioro de suelos, pérdida de diversidad, etc.)(2006:49)

Així, podem veure un model d'agricultura, que també es podria equiparar a un model de ramaderia intensiva, que ja no està en sintonia d'un entorn natural sinó que està més a prop d'un procés industrialitzat que ja només respon a processos productius que sembla està més a prop d'un entorn urbà caracteritzat per les indústries com a activitat econòmica. I si per una banda tenim canvis en els models productius del sector primari que semblen allunyar-lo d'un entorn estrictament rural, també comencen a sorgir en entorns estrictament urbans resistències a un model productiu imperant, i es comencen a veure estratègies agrícoles d'autoconsum prop d'àrees urbanes. Així, són múltiples els projectes d'horts urbans o jardineria vertical que podem trobar a grans ciutats, i exemplifiquen que l'activitat agrícola no es ceneix en àrees estrictament rurals.

A més, quan les noves tecnologies arriben a tot el territori, comencem a veure que l'espai físic deixa de prendre importància, i apareixen diferents professionals d'activitats econòmiques que anteriorment no haurien pogut desenvolupar la seva feina en un entorn rural que ara l'escullen i treballen des de casa, així com també l'evolució dels mitjans de transport ha afectat a les comunicacions desdibuixant, de nou, les línies entre ruralitat i urbà. Amb tot, hi ha apostes per tal de conceptualitzar aquestes noves relacions amb l'entorn, i s'ha encunyat el terme "rurbà" per trencar amb la dicotomia. Així doncs:

Les relacions camp-ciutat ja no es poden plantejar en termes de dicotomia o d'oposició, sinó en termes d'interrelació que poden esdevenir relacions de

subordinació o bé d'integració. És doncs a partir d'aquest paradigma que cal definir el problema com un sistema de relació de continuïtat que ens remet a quelcom més que una intersecció d'elements rurals i urbans, i esborra o dilueix, en aquest nou espai 'rurbà' els límits i les fronteres entre el centre i/o les perifèries socials o polítiques (Folch 2008:387).

2.2. El fenomen neorural: història i definicions

La majoria dels autors³ que han treballat el que s'ha anomenat "fenomen neorural" coincideixen en que l'origen d'aquest moviment s'ha de buscar entre la "contracultura" americana i el moviment de protesta juvenil europea que culmina amb el maig del 68 francès. Tots dos amb arrels anarquistes, el moviment contracultural americà es tracte d'un moviment contestatari fruit d'una nova sensibilitat cultural i política, i una de les manifestacions més conegudes són les "comunes hippies" que en sorgeixen, intensament relacionades amb el tema que ens ocupa. Així doncs, Nogué afirma que hi havia unes dues mil comunes al llarg del territori americà, on joves intentaven buscar alternatives de transformació personal i social a través de la vida en comunitat al camp (1988:150).

En el cas francès, el que havia començat com una revolta estudiantil, culminava al maig del 68 als carrers de París, que foren l'espurna que encenien diverses migracions de les ciutats a les zones rurals franceses. D'aquest afer, Santiago Martínez Illa apunta que el retorn al camp francès es plantejava com una oportunitat per plantejar maneres de viure alternatives en zones despoblades degut als processos de transformació capitalista (1987:74). En aquest sentit, Leger i Hervieu (1979) qualificaven l'actitud d'aquests migrants de la utopia com "l'anada al desert".

D'aquesta manera, podem veure que els dos antecedents del neoruralisme tenen un rerefons polític de canvi d'estil de vida⁴, oposant-se al sistema establert. Tot i així, els intents de vida comunitària dels hippies americans així com les proves d'altres formes d'organització i gestió de la vida i dels recursos del jovent francès tenen una curta vida, i són molts els retorns a les ciutats al cap de poc temps. No obstant, a partir del 1975 hi ha una segona onada de migracions al camp amb un punt de vista diferent a l'anterior. Ja no hi havia uns plantejaments antiinstitucionals tan clars, sinó que aquest "retorn al camp" s'enfocava des d'un punt de vista ecologista, de tornar a prendre contacte amb la natura i la societat pagesa que minvava. (Nogué 1988:151).

---

³ Badal; Folch; Hervieu; Léger; Nogué.

⁴ Utilitzo el concepte "estil de vida" seguint a Stebbins (1997)(citada per Dumont i Clua 2015) que se centra en els patrons de comportament de la vida quotidiana adoptats pels individus, a través d'entrellaçar diferents dimensions socials: com aquests individus obtenen els recursos necessaris per una activitat concreta, com es relacionen amb el món social, com organitzen les seves activitats, quins són els seus interessos i com s'identifiquen amb una activitat.

A l'estat espanyol, tot i que amb posterioritat respecte a Amèrica o França degut a la realitat sociopolítica del país, també sorgeixen experiències de persones de ciutat que decideixen migrar cap a espais rurals amb l'idea de transformar les relacions personals i socials, trencant amb els models productius hegemònics culpables de la crisi ecològica. Segons Nogué (1988), qui analitza les revistes "*Ajoblanco*" i "*Integral*" el cas espanyol és similar al francès o l'americà, ja que també es poden diferenciar dues etapes: una primera d'efervescència política al 1976, i una segona a partir dels anys 80, des d'un punt de vista menys contestatari i més ecologista. En aquesta línia, un informant m'explicava: "Els meus pares van venir per la *Integral*, la revista. Tenien amics que hi participaven, la llegien, a casa en tenim. Fer el pas per una revista, saps?" (J.C: Home, 29 anys)⁵. Rafel Folch (2008) emmarcant la seva recerca a l'àmbit del Pirineu català afirma:

Durant els anys setanta i principis dels vuitanta del segle passat es va produir a Catalunya les primeres instal·lacions d'aquest tipus de comunitats, principalment a les comarques més septentrionals, fenomen que en certa mesura va sorprendre la població resident autòctona. A més, juntament amb aquestes iniciatives inspirades per un discurs de crítica social i política, van proliferar alguns moviments de vida rural relacionats amb ideologies de caràcter religiós, espiritual, naturista o ecologista, que encara avui tenen certa vigència". Amb tot, el moviment neorural ha estat molt divers i caracteritzat per múltiples experiències de caire individual o familiar que han escollit el camp com a lloc on iniciar petits negocis de caire agrícola o artesanal, gairebé sempre amb l'objectiu de cercar un model de vida més harmònic amb el medi natural (2008:394).

En conjunt, veiem que és arran dels moviments contraculturals americans, el maig del 68 francès, i moviments ecologistes el que fa brotar un seguit de migracions voluntàries de les ciutats al camp. Tot i això, com definim el neoruralisme?

A l'hora de definir el concepte són moltes les possibilitats (o els intents) de classificació de les persones que englobaríem dins el terme "neorural". A partir del repàs d'autors que farem tot seguit, veurem que l'estudi al voltant del neoruralisme no hi ha una definició clara del concepte, i així doncs, en funció de les intencions de cada investigador les definicions tendeixen cap a una o altra perspectiva del fenomen. Tot i els pocs estudis al voltant del neoruralisme, podem veure que hi ha dues vessants clares d'enfocament acadèmic cap al moviment: per una banda, aquells estudis que posen el focus en les pràctiques, i per tant, les formes d'organització i les activitats econòmiques que duen a terme les persones en els entorns rurals. Per altra banda, una

---

⁵ Això forma part del diari de camp: 30/12/2017 "Festa al graner", en el marc de la celebració d'aniversari d'una veïna.

perspectiva més simbòlica, i per tant, aquells autors que han abordat els discursos i els objectius que persegueixen les persones quan decideixen deixar la vida urbana i començar a viure en un entorn rural.

Així, en un primer aproximament a aquells autors que se centren en les activitats econòmiques, Marc Badal que ens els defineix com:

Grupos más o menos grandes de gente que se trasladan de las ciudades al campo para construir proyectos de vida más cercanos a naturaleza, a menudo basados en las actividades agrarias orientadas al autoabastecimiento, a la venta o al intercambio y mediante distintos modos de acceso a la tierra y a vivienda, viviendo de forma colectiva o familiar, ya sea en pueblos abandonados o en zonas pobladas (2006:11)

Veiem doncs que Badal fa una definició bastant restrictiva del fenomen, i ens restringeix doncs a grups nombrosos de persones, i l'activitat econòmica a la que es dediquen. Joan Nogué situa al 1981 a Chevalier, com un dels pioners a interessar-se per la temàtica, que els classificava al voltant de l'activitat econòmica a la que es dedicaven en tres grans grups: "neoartesans", "neocamperols" o persones amb "pluriactivitat" (1988:157). És a través d'aquests dos autors, que podem començar a intuir que l'activitat econòmica ha estat un dels factors més estudiats al voltant del neoruralisme. A partir de Nogué, però, també trobem aproximacions que amplien una mica la base per incloure a persones provinents de les ciutats que decideixen anar a viure en entorns rurals. Així doncs, trobem la definició de Garcia(1977) (citada per Nogué 1988): "*son neorurales todos los individuos sin discriminación de sexo o edad, viviendo en pareja, solos o en comunidad que por una decisión voluntaria han abandonado su medio social, profesional y residencial para ejercer de forma exclusiva o no actividades agropastoriles en zonas rurales*"(1988:157). Tot i que encara fa èmfasi a l'activitat econòmica, veiem que la definició és molt més àmplia, tant en el nombre de persones com en la mateixa activitat que desenvolupen. Mª José Morillo i Juan Carlos de Pablos en el seu article "*La 'autenticidad' neorural a la luz de 'El sistema de los objetos' de Baudillard*" parlen de "*población originaria de entornos urbanos que se instala voluntariamente en un medio netamente rural, con un nuevo proyecto vital que implica alguna forma de actividad económica*" (2006:96). Aquesta definició, tot i ser la més àmplia amb diferència de les que hem vist fins ara, doncs no ens parla del nombre de persones que decideixen migrar, així com tampoc quin tipus d'activitat econòmica duen a terme, segueixen fent èmfasi en el treball.

No obstant, també trobem diferents autors que decideixen posar l'atenció en una vessant més simbòlica d'aquest canvi residencial, i amb això, se centren amb el objectius de les persones que des de la ciutat emigren a un entorn rural. N'és exemple Folch que apunta: "grups de persones que per decisió voluntària abandonaven la ciutat i s'establien en pobles o indrets de caire rural

amb la intensió pretesa d'allunyar-se del brogit urbà i de les relacions de treball assalariades o empresarials i amb un projecte de vida de caire comunitari prop del medi natural” (2008:393). A partir d'aquesta definició, tot i que encara parla de les activitats econòmiques, podem veure que hi ha estudis que ja no posen tan el focus en aquelles que es desenvolupen en el nou assentament, sinó que parla de les que deixen enrere, i d'aquesta manera, emfatitzen en les finalitats dels “neorurals”. Seguint aquesta línia trobem l'estudi de Rivera: *“La neorruralidad y sus significados: el caso de Navarra”* on diu: *“El cambio residencial de la ciudad al campo es concebido aquí no solo como un cambio de vivienda, sino como una apuesta vital en la que confluyen una serie de representaciones sociales sobre lo rural y lo urbano, sobre la vida en el pueblo y la vida en la ciudad”* (413:2009). Amb aquesta autora veiem, doncs l'èmfasi en el vessant més simbòlic i representatiu de l'estudi del neoruralisme. I seguint objectius semblants, trobem l'estudi *“Neorrurales: dificultades durante el proceso de asentamiento en el medio rural aragonés”* els autors del qual amb una definició una mica més extensa assenyalen: *“Con el termino neorrural nos referimos a aquellas personas que habiendo vivido en zonas urbanas, deciden fijar su residencia y actividad laboral en un entorno rural, lo esencial es que desean vivir en el medio rural y asociado a ello pretenden dar un cambio importante a sus vidas. Contemplan lo rural como alternativa a la vida urbana”* (Ibargüen, et al 2004:5).

En la meua investigació, emmarcant-se en un estudi de cas del neoruralisme a Les Llosses, he creat una definició operativa per tal d'acotar l'objecte d'estudi. Així doncs, quan parlem de neoruralisme parlarem d'una repoblació dels entorns rurals duta a terme per persones provinents de zones urbanes a través d'un moviment migratori singular, que no obeeix les pròpies directrius del sistema capitalista sinó que es basa en decisions i eleccions voluntàries amb un alt grau de component ideològic que s'apropa a alternatives econòmiques i de subsistència així com també a l'ecologia.

3. Les Llosses: context socioeconòmic, geogràfic i demogràfic

Les Llosses és un municipi que pertany a la Comarca del Ripollès, una comarca situada al pre-Pirineu català, endinsant-se una part d'ella al Pirineu axial. Es troba classificada dins el que entenem com a “comarques gironines” tot i que en la seva realitat més social trobem que té més contacte i relació amb el que seria la vegueria de l'Alt Ter (formada per les comarques del Ripollès i Osona) que respondria a les decisions político-religioses de l'època medieval que portaren al Monestir de Ripoll a formar part del Comtat d'Osona, a través de la qual marcaren les relacions comercials a partir de llavors. El Ripollès és una comarca muntanyosa i de valls

profundes, amb un total de dinou municipis⁶ que sumen 24.999 habitants⁷. En termes estadístics és una comarca majoritàriament rural, doncs la seva capital, Ripoll, és la única ciutat amb 10.611 habitants al 2017, i la segueixen Sant Joan de les Abadesses, Camprodon, Campdevàrol i Ribes de Freser amb la xifra total d'habitants entre els 3000 el que més i els 1000 el que menys d'aquests nuclis més habitats. Degut a la seva geomorfologia, la comarca queda dividida en tres "sub-comarques" clarament diferenciades, i amb identitat pròpia cada una d'elles: La vall de Camprodon, la Vall de Ribes i el Baix Ripollès.

Les Llosses doncs, se situa al Baix Ripollès⁸, fent frontera amb el Berguedà i té com a principal característica la dispersió de la població, doncs no té un nucli urbà clarament diferenciat, sinó que està format per cases disseminades que s'agrupen en veïnats. Així doncs, amb una extensió de 114,02km² és el municipi amb més extensió del Ripollès, tot i que la seva població censada al 2017 és tant sols de 210 habitants, el sisè poble més petit de tot el Ripollès, i el segon del Baix Ripollès, tenint al davant Gombrèn amb una població censada total de 185 habitants.

Les Llosses s'estén a banda i banda de la carretera C-26, que va de Ripoll a Berga, i delimita Gombrèn i Campdevàrol al nord, amb Ripoll, Sora i Montesquiu a l'est, amb Alpens al sud i amb Borredà, Sant Jaume de Frontanyà i la Pobla de l'Illet a l'oest.

De veïnats en té cinc: Sant Martí de Vinyoles, Sant Sadurní de Sovelles, Sant Esteve de Vallespirans, Santa Maria de Les Llosses i Santa Maria de Matamala, a més de Viladonja i Palmerola, dos municipis annexionats arran del despoblament d'aquests al 1974 i el 1991 respectivament. També cal afegir la Farga de Bebié, una colònia tèxtil al voltant del Ter que comparteixen Les Llosses i Montesquiu, a cavall de dos municipis que provoca que també estigui entre dues comarques (Ripollès i Osona) i dues províncies (Girona i Barcelona). Les cases i la fàbrica situada a la banda dreta del riu direcció sud, és la part que pertany a Les Llosses, tot i que cal dir que durant el període que estava actiu era un nucli, la pertinença a Les Llosses del qual era tant sols administrativa, doncs en quant a realitat social i econòmica d'aquesta tenia vida pròpia i independent. L'antic molí de Rocafiguera, situat a un extrem del veïnat de Sovelles, és l'origen de la Farga. És al 1894 quan l'enginyer Suís Edmunt Bebié compra el molí i les 400 hectàrees de terreny on, al 1899 comença a funcionar la fàbrica, que es dedicava als filats de cotó. La producció de la fàbrica augmenta considerablement en pocs anys (a tall d'exemple, passa de 11.760 fusos a 13.312 en deu anys) i a la colònia el tren hi tenia parada, hi havia un forn de pa, una perruqueria, un cinema, una escola i una residència per a

---

⁶ Campdevàrol, Campelles, Camprodon, Gombrèn, Llanars, Les Llosses, Molló, Ogassa, Pardines, Planoles, Queralbs, Ribes de Freser, Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, Setcases, Sant Pau de Segúries, Toses, Vallfogona, Vilallonga de Ter

⁷ Totes les dades quantitatives estan extretes de l'IDESCAT

⁸ En formen part: Campdevàrol, Gombren, Les Llosses, Ogassa, Ripoll, Sant Joan de les Abadesses i Vallfogona del Ripollès

joves que hi venien a treballar. Va ser a la dècada dels 40, amb 1000 treballadors, l'època que la Farga va tenir-ne més (Viñeta, 2002).

L'activitat econòmica centrada en el sector secundari és present a Les Llosses arran de la Farga, i com hem dit, la independència d'aquesta és tal que al 1927 els veïns de la colònia sol·liciten al governador civil de Girona la segregació del municipi (Gordi i Llimós, 1998). Tot i això, la resposta és negativa i actualment segueix pertanyent als dos municipis anomenats. Des del 2008 que la fàbrica no funciona, tot i que legalment, no han tancat mai l'activitat.

Així doncs el sector primari, la ramaderia en primer pla, i l'agricultura en segon terme amb finalitats de satisfer al bestiar, ha estat l'activitat econòmica principal a Les Llosses. Amb explotacions familiars de bestiar boví majoritàriament, aquesta activitat econòmica ha anat evolucionant, de ramaderia bovina de llet a engreix, degut a les polítiques agràries de la unió europea lligada a les dimensions de les explotacions, que en termes generals eren reduïdes.

Actualment és una tasca complicada poder parlar de quina és l'activitat econòmica principal de Les Llosses, doncs els recomptes estadístics que es duen a terme per comptabilitzar l'activitat econòmica inclosa dins el sector primari comptabilitza els caps de bestiar i les terres ocupades i això acaba essent una informació ambigua. Així mateix, a tall d'exemple, a principis dels anys noranta hi havia 1561 caps de bestiar boví, un total de 1080 caps de bestiar porcí i alguns ramats d'ovelles que representaven un total de 681 caps. Tot això constituïa un total de 38 explotacions agràries, el que representava, en aquell moment, la principal activitat econòmica de Les Llosses. Actualment, si miréssim les mateixes dades, el sector primari seguiria representant la principal activitat econòmica del municipi, doncs tenim 2336 caps de bestiar boví, 1466 bestiar porcí i 604 caps de bestiar oví amb un total de 2448 terres ocupades entre les de llaurar i els de pastura i 39 explotacions. Tot i això, a través del treball de camp i la visita a les diferents explotacions, he pogut comprovar que només 15 d'aquestes explotacions les persones s'hi dediquen exclusivament, doncs tota la resta són petites explotacions d'autoconsum, i les persones que compaginen aquesta tasca amb alguna altra fora del municipi. L'explicació de que el nombre de terres i de caps de bestiar sigui tant elevat doncs, té a veure amb el lloguer de les terres, doncs la majoria de masies tenen superfície de terra que els propietaris lloguen a pastors per tal de que el seu bestiar hi pasturi.

L'altra activitat que cal destacar és el turisme, doncs els últims anys ha agafat força i està fent canviar la fisonomia del territori. D'aquesta manera, d'un total de 292 cases que hi ha a Les Llosses, n'hi ha 95 que són habitables. D'aquestes, 14 són cases de turisme rural, i 30 són cases de segona residència.

El despoblament és la principal característica quan parlem de població a Les Llosses. Amb una cota màxima de 1468 habitants al 1854, fins l'actualitat no ha deixat de descendir. Tot i això, no podem explicar-ho tant sols per la tònica general de la despoblació en entorns rurals, sinó que concretament a Les Llosses, les oscil·lacions poblacionals també tenen a veure amb dos factors concrets: per una banda, la farga de Bebié, doncs les èpoques de màxima activitat a la farga coincideix amb que la població es manté als voltants dels 1300 habitants (del 1900 al 1950) i el centre de desintoxicació que hi va haver al Castell de Palmerola des de principis dels anys noranta. Amb un total de 70 places, els interns s'empadronaven al municipi, i quan deixaven el centre molts d'ells no es donaven de baixa del padró, fins el punt que diversos anys hi va haver més de cent persones empadronades al Castell. En tot cas, el despoblament ha estat ràpid en pocs anys. Així doncs, si al 1960 hi havia 854 habitants, al 1990, és a dir, en trenta anys, la població es redueix a la meitat amb una xifra total de 400 habitants, i actualment, gairebé 30 anys més (28 per ser exactes) es torna a reduir a la meitat, amb 210 habitants.

4. El fenomen neorural a Les Llosses: discursos i pràctiques de neorurals sobre el terreny

Com ja s'ha dit, aquest estudi de cas està fet a través d'històries de vida de persones amb un origen urbà que en algun moment de la seva vida van decidir migrar a un entorn rural i actualment són veïns i veïnes de Les Llosses. Aquestes històries de vida es complementen amb un diari de camp que he pogut anar construint a través de la participació en diferents espais de trobada del poble. Cal incidir en el fet que les persones entrevistades són persones ja establertes a Les Llosses, i per tant, es deixa fora tota aquella que està en procés de fer el canvi residencial, o aquella gent que tot i viure-hi una temporada han acabat decidint tornar en un entorn urbà.

Tenint en compte que l'objectiu del treball és comprendre les motivacions dels neorurals a partir dels seus propis discursos i les pràctiques, l'anàlisi està dividit en quatre punts o temàtiques: el primer té a veure pròpiament amb els discursos al voltant de les motivacions per marxar de la ciutat. Contraposant els discursos, és necessari analitzar les pràctiques, i així doncs, el segon i el tercer se centren en aquestes: des d'un punt de vista més productiu, el segon punt té a veure amb activitats econòmiques que desenvolupen, i el tercer en el quotidià en un entorn rural i l'autonomia alimentària. L'últim analitza el per què d'instal·lar-se a Les Llosses concretament, així com també les xarxes relacionals i la criança.

4.1. L'èxode de la ciutat: discursos i motivacions per emigrar en un entorn rural

Com s'ha anat dient al llarg del treball, les migracions que emmarquem dins el que anomenem neoruralisme són migracions voluntàries, i per tant, no responen a interessos materials o a interessos professionals típics de migracions forçades. Així doncs, aquestes migracions

voluntàries són provocades a partir d'una decisió molt reflexionada, un desig altament elaborat d'acord amb un canvi de vida. Anna Carmen Laliena apunta en aquest sentit: *“El cambio del contexto vital es la respuesta a la búsqueda de otro tipo de realización individual o colectiva vinculado a la naturaleza y a una entendida mayor calidad de vida. Son gente de la ciudad que quieren volver al campo a vivir nuevos valores humanos”* (2004:14). D'aquesta manera, a l'hora de preguntar el “per què” a les diferents persones entrevistades, un dels arguments comuns que exposen és la “sensació d'ofeg” que provoca la ciutat, en oposició a la possibilitat de “respirar” que permet un entorn rural: “m'ho vaig començar a plantejar quan estava a la facultat, sentia la necessitat de marxar de la ciutat perquè m'ofegava molt” (AR.P: Dona, 36 anys). La càrrega simbòlica que s'aplica a “l'ofegament” i a la “respiració pausada” és tota la càrrega d'un model de rapidesa en accés en contraposició a la no acceptació d'aquests ritmes. Enfoquen en l'entorn doncs, la responsabilitat de ser capaços de frenar els ritmes productius: “Realment és una mica això, estar en contacte amb la natura. Marxar d'un model frenètic que en el fons està molt allunyat de tu mateix perquè tens el cap en dos mil estímuls i estàs fent dues mil coses i et costa aturar-te i dir: hòstia, respira una mica” (AN.P: Home, 39 anys). Veiem doncs que la migració no és tan sols un canvi residencial, sinó que hi ha unes aspiracions de canvi vital en elles. En paraules de Maria José Morillo i Juan Carlos de Pablos:

Esas migraciones urbano-rurales eran observadas como movimientos de población que implicaban una mezcla de protesta social, búsqueda de otros modelos de vida, visiones utópicas sobre nuevas oportunidades vitales, entre otros aspectos. El sistema hegemónico es identificado con la ciudad, símbolo preeminente de la modernidad y del modelo capitalista; mientras que el entorno rural se percibe menos contaminado por las garras del sistema, que ofrece refugio y mayor libertad para desarrollar estilos de vida alternativos (2016:96)

Exemplificant això mateix, doncs, un informant exposa: *“Nunca estaba de acuerdo con al sociedad, nunca de acuerdo con el sistema establecido que no nos aportava la suficiente para vivir mas o menos bien. Eso fue lo que nos conllevó a salir de Barcelona”* (S.C: home 61 anys). Llegim aquí doncs la necessitat de marxar es vincula totalment a una ideologia, i es percep el nou entorn com a idoni per desenvolupar un model de vida que trenqui amb l'anterior: “és tenir un lloc per viure, sense estrès. Sin respirar mierda, mierda global, no només fum” (M.P: home, 42 anys).

4.2. Un cop sobre el terreny: la importància de l'activitat econòmica

L'activitat econòmica que desenvolupen les persones entrevistades pren una importància cabdal en tots els casos. D'un total de sis entrevistes, només en un cas l'activitat econòmica no es té en compte a l'hora de marxar, mentre que en tots els altres casos trobem dues tendències bàsiques

en aquest sentit: Aquells que intenten professionalitzar alguna activitat econòmica que es dugui a terme en un entorn rural, o els que comencen un projecte de caire econòmic pel seu compte al nou destí. D'aquesta manera, en tots dos casos, veiem que l'activitat econòmica és fonamental en fer el canvi residencial, com a eina per fer-ho, o com a motor.

Així doncs, entre els entrevistats trobem dues persones que estudien a l'escola de Pastors de Catalunya: un dels casos és l'inici d'aquests estudis el que el fa sortir de la ciutat, i a partir de les pràctiques dels mateixos quan s'endinsa a viure en un entorn rural. L'altre cas ja havia marxat de Barcelona i vivia al Pallars, però veiem també l'intent de professionalitzar-se en un tipus de professió agrària. A més d'aquest segon cas, cal destacar que havia estudiat per dedicar-se a la docència, i la primera migració ve donada a través d'unes pràctiques a Esterri d'Àneu. Encara hi ha un tercer cas que s'engloba en aquesta primera tendència:

“Quan vaig acabar el BUP en aquell moment em vaig interessar, perquè ja m'interessava tot el món rural a fer un FP de, com capatàs agrícola. Però quan vaig demanar per estudiar allà no era mixta. I em vaig empenyar molt. I directes cap a pagès. Jo tenia l'objectiu molt clar, havia de viure en una casa de pagès, no tenia massa clar de què” (M.F: Dona, 58 anys).

A partir d'aquest exemple veiem molt clar que, tot i que no ho acabi duent a terme, l'entrevistada visualitza la professionalització en una feina merament rural la sortida d'un entorn urbà, o l'entrada dins la ruralitat. A més, d'aquest cas cal destacar que actualment es dedica al turisme rural, doncs ha acabat desenvolupant una activitat per compte propi, emmarcant-se ara en la segona tendència. D'aquesta, tenim dos casos principals: un projecte de càmping per una banda, i un hostel que actualment funciona com a turisme rural. En el cas de l'hostal, la importància del projecte econòmic és tal, que les persones integrants coincideixen que el canvi ve donat per engegar això amb aquestes persones. En paraules d'una de les entrevistades:

“Al principi buscàvem només casa, però a ell [la seva parella] li feia més il·lusió que a mi. A mi em feia una mica de por, saps? I al trobar això va ser: hòstia que bé. Perquè això no és: jo amb ell sol, al mig de la muntanya, m'he de buscar la vida de zero...això és: vinc amb algú més, treballem junts allà...em va semblar una oportunitat.” (G.H: Dona 39 anys).

En aquest cas, podem llegir que les ganes de fer el canvi venen empeses per la possibilitat d'obrir un negoci conjuntament, i per tant, el motor de la migració es centra en això. Per últim, destacar un altre cas que en dues etapes s'engloba en les dues tendències anomenades: una primera migració de Barcelona al Pallars, i una segona del Pallars al Ripollès. En la primera, ve donada per una feina per compte d'altri, i la segona és per començar un projecte per compte propi:

“Jo vaig anar allà perquè tenia feina. I potser la feina era l’excusa de poder anar cap allà. I quan em va sortir això tenia dues ofertes de feina per aquell estiu, una al Pallars i una altra a Formentera [...] però vaig acabar triant el Pallars, jo crec que vaig acabar triant el Pallars perquè vaig veure més continuïtat diem-ne, en el que sentia jo en aquell moment, que era marxar de Barcelona” (AN.P: Home, 39 anys).

Tornem a veure doncs la feina com a eina d’un desig: es té clar que es vol marxar d’una zona urbana, Barcelona en aquest cas, per començar a viure en un entorn rural, i és a través de la feina que es decideix fer el pas. I el que ell mateix anomena “segon exili”:

“Portavella [La casa] era de la meua família, i quan m’entero que queda lliure ho parlo amb dos amics i decidim això: intentar fer una proposta per a veure si podem fer de Portavella el que ens agradaria que fos, que és el que en principi era la idea i encara no està feta que és aquest Centre de Dinamització Rural. [...] Arreglem la casa rural i a partir d’aquí anem arreglant espais.” (AN.P: Home, 39 anys).

Veiem doncs, en aquesta segona migració, que com l’exemple anterior, el que el fa venir a Les Llosses és un projecte concret que té ganes de desenvolupar. Altra vegada doncs, l’activitat econòmica no és tant l’eina, sinó el motor.

4.3. El quotidià en un entorn rural

Després d’un primer apartat on s’analitzaven els discursos al voltant del desig de migrar en un entorn rural és necessari analitzar quines pràctiques es duen a terme. Un cop analitzada l’activitat econòmica com a pràctica productiva, aquí farem èmfasi en la quotidianitat dels neorurals. Veurem doncs que una de les pràctiques que es repeteix en cada entrevista és el fet de tenir hort i gallines, l’autonomia alimentària que et permet viure en un entorn d’aquest tipus, que esdevé la més coherent en quant a discursos i pràctiques. A més, i des d’una vessant més simbòlica, l’hort és aquella pràctica quotidiana que acostia a aquella idea de vida més vinculada amb la terra i la natura, la pràctica que exemplifica la voluntat de canvi d’estil de vida que es pretén al viure en un entorn rural. A través de parlar de les hores invertides en l’hort, el concepte sobre noció del temps pren importància, i apareixen discursos al voltant de la necessitat de tenir temps per un mateix, que en molts casos atribueixen, de nou, en l’entorn:

“La meua idea és que a mi sempre m’ha faltat temps, i en certa manera també venia buscant a veure si la calma de l’entorn m’entrava a dins. És una decisió conscient dir: no vull treballar. Jo sabia que havia de treballar a fora, però tenia molt clar que no faria una jornada sencera, una mica era el relantitzem. Que em permeti pensar el que vull, el que necessito, el que trio.” (CL.P: Dona, 36 anys).

Tornem a la idea inicial de carregar en l’entorn la responsabilitat de ser capaços d’escollir i pensar el que volem, en contraposició a avançar als ritmes que t’imposa el sistema. Sobre aquesta mateixa idea:

“Como la vida la organizas tu al estar aquí, que no te organiza ella a ti, te das cuenta que tienes tiempo. Y entonces puedes desarrollar lo que te gusta. Y ha sido pues eso. Tema de plantas comestibles y medicinales, el tema de elaboraciones...todo eso es cuando vas aprendiendo poco a poco. Teniendo tiempo, que en la ciudad, teniendo mucho mas ,no lo tienes. Esa diferencia si que se ve muy grande, porque aquí tienes tiempo para todo. Allí no haces nada y no tienes tiempo.” (S.C: home, 61 anys).

I a través d'aquesta reflexió al voltant del temps, en aquest abstracte també apunten un seguit d'activitats vinculades amb l'entorn. Així com totes les persones entrevistades tenen hort i gallines, contribuint a aquesta autonomia alimentària ja comentada, també és freqüent el dur a terme pràctiques d'aquest tipus:

“Anàvem a collir mores, aquí teníem una figuera, llavors fèiem tonelades de melmelada i l'anàvem a vendre a algun lloc, el tema dels bolets...anar a buscar bolets i vendre'ls als restaurants...l'hort, vam estar provant però no ens dona per vendre tenim rebost i ens dóna per nosaltres tot l'any. Una mica la idea era ser autosuficients el màxim possible” (CR.P: Dona, 27 anys).

Al voltant de pràctiques d'aquest tipus, s'entrellacen discursos de la necessitat d'estar a prop de la natura, treballar d'acord als seus ritmes o sentir el pas de les estacions. De nou, l'entorn pren una importància primordial en les maneres de fer:

“Vius com la natura. Hi ha un moment que el sol està així a ple juliol i dius: no pots treballar xaval. I si vols agafa la desbrossadora i potser et mors. Però això és guapíssim, ets com una gallina. Totalment. I crec que és sa, és més primitiu. Ha sigut tanta l'evolució...que jo veig que les ciutats són insanes en aquest sentit. No vivim d'acord amb la natura, som natura, som animals, saps? Quan et treuen...imagina't un ocell ficar-lo en una gàbia, no és el seu medi, si ha nascut allà potser, pobre...ens han fet això, desnaturalitzar-nos totalment”. (C.PR, Home: 36 anys).

Aquí s'exemplifica la idea de natura que s'apuntava a l'inici del paràgraf, i a més, l'informant crea una metàfora comparativa amb la privació de llibertat que suposa la ciutat, comparant-ho amb la gàbia per l'ocell, i per tant, atribueix a l'entorn rural la llibertat, i la naturalesa per desenvolupar-te com a persona.

4.4. Les Llosses com a destí: xarxes relacionals i criança en un entorn rural

Com hem pogut veure, prendre la decisió de migrar d'una zona urbana a una zona rural és un procés molt reflexionat, lligat a un canvi en l'estil de vida. Tot i això, en el cas concret de Les Llosses, la destinació final esdevé quelcom més o menys casual en tots els casos. Les persones entrevistades coincideixen que tenien ganes de marxar en una zona rural, però el destí concret no el tenien clar, i molt sovint és fruit de la casualitat que acabessin vivint a Les Llosses. Casualitats a mitges tintes, perquè sí que és cert que tots els informants coneixien la zona, i molt

sovint hi tenien coneguts o familiars a prop. En el cas dels dos projectes econòmics que actuen com a motor del canvi residencial mencionats en l'apartat anterior, és el fet de trobar aquell negoci (ja que tots dos són traspassats) el que els porta a Les Llosses. Un dels estudiants de l'escola de pastors, és aquesta professió el que el porta a Les Llosses. Un quart cas, la casa és de la família, tot i que els habitants són barcelonins de naixement. En les persones que, com hem vist més amunt, és el projecte econòmic que volen desenvolupar el que els fa prendre la decisió de marxar de la ciutat, i els dos darrers és a partir de coneguts que s'assabenten que hi ha cases lliures en aquella zona i decideixen venir-hi. Cal destacar que totes les persones estan de lloguer excepte una parella, que tenen un contracte de masoveria.

La característica principal d'un municipi com Les Llosses és la dispersió, i aquest fet afecta directament sobre les relacions i el veïnatge. És comú en totes les persones entrevistades el fet de buscar una casa amb terreny, tot i així, no s'havien plantejat viure en un poble sense un nucli concret. Les reflexions al voltant d'això són diverses, des dels que ho prefereixen així, fins els que els hi sembla un inconvenient:

“ No aniria a Borredà, Alpens, Vilada...allà sí que és una pressió de poble de que tothom sap quan entres, quan surts, amb qui vas, amb qui no vas...en canvi aquí, tu estàs aquí, i tens una mica més d'anonimat, no? Que és el que jo al principi trobava a faltar de la ciutat, també. El dir: escolta, jo no vull que la gent sàpiga a quina hora he arribat, amb qui he anat, quina música escolto...!” (G.H: Dona, 39 anys).

En canvi, trobem opinions contràries: “Per mi que les cases siguin disperses no és un avantatge. A mi m'agradaria molt més que hi hagués activitat social fàcil a Les Llosses, per mi que siguin espais dispersos fa que sigui molt més complicada la comunicació i l'activisme social.” (AN.P: Home, 39 anys). Aquesta última reflexió intueix una dificultat a l'hora de relacionar-se i fer veïnatge, si més no, haver-la de forçar, doncs són poques les trobades casuals entre veïnes més enllà de creuar-te a la carretera. Així doncs, a nivell relacional, la majoria dels entrevistats coincideixen que amb qui tenen més relació són amb veïns i veïnes que han tingut trajectòries semblants a les pròpies, i per tant, que hi ha més relació amb altres neorurals que amb autòctons.

Aquí apareix la dicotomia “autòctons/forasters” la qual ens permet comprendre relacions identitàries amb el propi territori. En aquest sentit, el fet de d'instal·lar-se en una zona rural amb unes intensions de canvi vital, semblaria portar implícit una necessitat d'arrelar amb aquell territori, és a dir, acostar-se a la natura en aquell sentit més pràctic, implicaria la part més simbòlica de identificar-se amb la pròpia terra. Tot i així, el binomi “autòcton/foraster” és clar, doncs tots els informants coincideixen en sentir-se “de fora”, tot i que el terme neorural crea més controvèrsia. Així, un informant deia: “No ens diguis això! Jo no sóc neorural, els meus

avis eren d'aquí, jo em sento d'aquí" (G.G: home, 37 anys)⁹. En aquest cas doncs, el fet que la família estigués vinculada al territori, crea un sentiment de pertinença directa. Per altra banda, una altra informant explicava: "Sí que és veritat que hi ha diferència amb la gent que hem vingut i la gent d'aquí. La gent que viu aquí té tot això de tota la vida i a vegades n'estan fins els nassos, com els que vivíem allà. Llavors sí que és veritat que la gent qui ve de fora és diferent, ve amb un altra...amb ganes de fer coses, de disfrutar del bosc, de la natura" (E.H: dona, 39 anys). En aquesta segona aportació podem llegir la percepció de la diferència, que acaba creant aquesta dualitat identitària.

Tot i així, són diversos casos els que fan incisió en la bona acollida dels veïns, i fins i tot, en la necessitat de relacionar-se amb la resta per pròpia supervivència. De fet, tots els informats que tenen fills coincideixen en aquesta necessitat en aquest precís moment, fins al punt que a totes les mares els fa trontollar la idea d'haver marxat. En aquest sentit, una parella ens explica: "el que fa arrelar bàsicament és els nanos, tenir fills que et diuen: ara ja no pots...és que ja no et plateges: això no m'agrada, me'n vaig d'aquí." (J.F: Home, 58 anys) i "La integració és l'escola i la feina i la feina ens ve pels nens, perquè no volem treballar fixe" (M.F: Dona, 58 anys). De fet, és aquesta mateixa parella qui ens explica que el moment que van tenir fills hi havia diferents cases de Les Llosses que també tenien criatures petites, i a partir d'aquesta situació es decideix engegar un projecte de guarderia al municipi. I és en aquest context que la mateixa informant apunta:

"és una cosa que es clar, te'n dones compte? Aquestes cases només s'aguanten amb colla, i dues persones soles...això és com un desert, no arribes, és impossible. Les masies tenien sentit quan hi havia diferents personatges i cadascú amb el seu rol, i això ha desaparegut, i això no torna, no existeix. Llavors t'ajuden els electrodomèstics, les eines...però la comunitat no la fas. De fet és on tenim dificultat nosaltres dos. Perquè econòmicament això se sosté en equilibri perquè tu treballes fora i jo treballo aquí, però a nivell de portar la casa, la feina que et demana, encara hi ha una dificultat, encara hi ha una escletxa que no s'acaba de fer." (M.F: Dona, 58 anys).

Aquesta reflexió posa de manifest la importància de les xarxes veïnals en un context de ruralitat canviant, on la comunitat extensa que feia sobreviure el món a pagès ha deixat d'existir de la manera com ho feia.

---

⁹ Això forma part del diari de camp: 25/11/2017 en el marc d'un taller de fer pa organitzat per "l'excusa del mes" (activitats mensuals que organitzen un grup de veïn/es per tal de trobar-se).

5. Conclusions

Al llarg d'aquesta investigació hem pogut analitzar les motivacions, els discursos i les pràctiques de persones que, provinents de zones urbanes van decidir marxar a viure en un entorn rural com és Les Llosses. A través de les diferents entrevistes, el treball de camp i la posterior anàlisi i comparació, en podem extreure les següents conclusions:

En primer lloc, hem pogut veure que els motius d'instal·lació a Les Llosses són plurals, ja sigui per mitjà de família o amics que hi coneixen cases, perquè troben feina o espais on desenvolupar-hi projectes. El que sí que és comú, és que la idea de traslladar-se en un entorn rural és un pensament treballat, i és una decisió que va lligada no només en un canvi d'entorn físic, sinó a la voluntat de canviar l'estil de vida través de tenir més contacte amb la natura. A partir d'aquests discursos, podem veure la importància que se li dona al concepte "d'entorn rural", que més enllà de ser un entorn físic pròpiament, actua com una categoria socio-política. Així doncs, veiem com el mateix concepte es va construint a través de diferents idees al voltant dels ritmes, les feines, i l'estil de vida que s'anhela, sempre lligat a intentar desmarcar-se d'uns ritmes productius hegemònics i allunyar-se del sistema capitalista.

En segon lloc, al llarg del treball també ens hem adonat de la importància cabdal que pren l'activitat econòmica en els neorurals en el moment de migració, doncs en tots els exemples que hem conegut la feina els marca o la possibilitat de deixar la ciutat, o és la idea de poder desenvolupar un projecte propi el que empeny la voluntat de fugida.

Per últim, voldria fer èmfasi en el què suposa en un municipi com Les Llosses l'arribada de neorurals: Davant de la despoblació constant que pateix el municipi, així com també l'estat creixent d'abandonament de les cases, el fet que persones decideixin anar-hi a viure, tot i que per nombre no subverteixen la situació, sí que hi ha una certa rearticulació social i econòmica positiva pel municipi. Aquesta no és la única subversió que el neoruralisme provoca al territori, doncs a partir d'aquests moviments migratoris també veiem truncada una imatge històrica de l'entorn rural tradicional i homogeni, a través de les diferents activitats incorporades, així com al creació de xarxes veïnals que responen a les noves formes d'habitar els espais d'antiga pagesia.

6. Bibliografia

BADAL, M. (Coord.) (2006): *Los Pies en la tierra: reflexiones y experiencias hacia un movimiento agroecológico*, Barcelona, Virus editorial.

BERGER, J. (2001) *Puerca Tierra*. Madrid, Suma de letras.

- FOLCH, R. (2008): “Els moviments neorurals als Pirineus” dins de: *Annals del centre d'estudis comarcals del Ripollès 2006-2007*, pàg. 385-398
- GARCIA, F. (1977): *Pouvoirs en souffrance: Néo-ruraux et collectivités rurales de Pays de Sault Oriental*, Etudes Rurales, 101-108
- GORDI, J. i LLIMÓS, R. (1998): *Les Llosses*, Quaderns de la Revista de Girona, nº78, Girona, Diputació de Girona
- HERVIEU, B. i LÉGER, D. (1979): *Le retour a la nature, au fond de la forêt...l'état*, París, le seuill
- IBARGÜEN, J.M et al. (2004): *Neorrurales: dificultades durante el proceso de asentamiento en el medio rural aragonés: una visión a través de sus experiencias*, Informes 2004-3 ISBN: 978-84-92582-32-7
- LALIENA, A.C (2004): *El movimiento neorural en el pirineo Aragonés. Un estudio de caso: La asociación Artiborain.*, Informes 6 (2004-4) ISBN: 978-84-92582-33-4
- LEFEBRE, H. (1983): *La revolución Urbana* Madrid, Alianza
- MARTÍNEZ, S. (1987): *Utopia, espai i migracions utòpiques. El retorn al camp* Documents d'anàlisi geogràfica, 11. 61-79
- MORILLO, M.J. i DE PABLO, C. (2016): *la “autenticidad neorural, a la luz de el sistema de los objetos de Baudillard*, Revista Española de Investigación Sociológica. ISSN-L 0201-5233 nº 153, Gener-Març 2016, 95-110
- NAREDO, J. (2006): “Metabolismo económico y deterioro territorial: tendencias en curso y posibles remedios” dins de: *Los Pies en la tierra: Reflexiones y experiencias hacia un movimiento agroecológico* Barcelona, Virus editorial
- NOGUÉ, J. (1988): *El fenómeno neorrural*. Revista agricultura y sociedad. Nº 147 (145-175)
- RIVERA, M.J (2009): *La neoruralidad y sus significados: El caso de Navarra* Revista internacional de Sociologia. ISSN 0034-97-12 Vol. 67, nº2, Maig-Agost, 413-433
- STEBBINS, R. (1997): *Lifestyle as a generic concept in ethnographic resarch* Quality & Quantity, no. 31, pàg. 347-360
- VIÑETA, P. (2002): *Història d'una colònia textil: La Farga de Bebié* Ripoll, Autoeditat

7. Annex

Descripció de la mostra de les entrevistes

Entrevista 1: 26/01/2018

Informants: C.P (Dona, 27 anys) i M.P (Home, 42 anys)

Origen: Barcelona

Descripció: Són parella. Arriben a Les Llosses amb una altra noia que ara ja no viu amb ells. C.P treballa d'educadora social a Ripoll i M.P es cuida de la casa i fa algunes feines puntuals a Les Llosses.

Entrevista 2: 29/01/2018

Informants: S.C (Home, 61 Anys) i M.C (Dona, 60 Anys)

Origen: Barcelona

Arribada a Les Llosses: 2000

Descripció: Són una parella adulta amb un fill (30 anys) que ja no viu amb ells. Porten un càmping.

Entrevista 3: 31/01/2018

Informants: G.H (Dona, 39 anys) E.H (Dona, 39 anys) M.H (Home, 40 anys)

Origen: Prat de Llobregat

Arribada a les Llosses: 2007

Descripció: E.H i M.H són parella i tenen dues filles (8 i 2 anys). G.H està separada i és mare d'un noi (12 anys). Viuen en el mateix terreny en cases separades i comparteixen el negoci de turisme rural, que havia estat hostel en un inici. Tots tres adults tenen altres feines fora de casa.

Entrevista 4: 13/02/2018

Informants: J.F (Home, 58 anys) M.F (Dona, 58 anys)

Origen: Sabadell

Arribada a Les Llosses: 1987

Descripció: Marxen de Sabadell amb 18 anys i abans de les Llosses estan en diferents indrets de la Garrotxa. Són Parella i tenen una filla i un fill (30 i 28 anys) que ja no viuen a casa. J.F treballa d'educador social a Olot i M.F es dedica al turisme rural que tenen a casa.

Entrevista 5: 20/02/2018

Informants: AR.P (Dona, 36 anys) CL.P (Dona 36 anys) AN.P (Home, 39 anys)

Origen: Barcelona

Arribada a Les Llosses: AR.P: 2017, CL.P: 2016, AN.P: 2014

Descripció: AN.P i CL.P són parella. Tots dos es dediquen a la docència i treballen a Vic. AR.P treballa en un refugi a Setcases. Entre els tres porten el Turisme rural que tenen a casa. AN.P i AR.P havien estat al Pallars abans d'arribar a Les Llosses.

Entrevista 6: 10/03/2018

Informant: C.PR, (home 36 anys)

Origen: Barcelona

Arribada a Les Llosses: 2016

Descripció: Arriba amb la seva companya però actualment viu sol. Havent estudiat a l'escola de Pastors de Catalunya, i després d'estar uns anys al País Basc com a pastor, ha tingut un parell de feines en dues explotacions ramaderes de Les Llosses. Actualment treballa a bosc.